

Eduskunnan tarkastusvaliokunnalle**K 11/2018 vp / Kirjallinen lausunto**

Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää pyydettyinä lausuntona seuraavaa:

Tarkastusvaliokunta kiinnitti hallituksen vuoden 2015 vuosikertomuksesta antamassaan mietinnössä (TrVM 2/2016 vp) huomiota seutukaupunkien elinvoimaisuuteen ja taloudelliseen pärjäämiseen. Erityisen tarkastelun kohteena oli Itä-Suomen yliopiston toimintojen siirto Savonlinnasta Joensuuhun.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen merkitys aluetalouteen on merkittävä. Sen vuoksi on erityisen tärkeää huolehtia korkeakoulujen toimintaedellytyksistä ja elinvoimasta. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintaa koskevia ratkaisuja tehtäessä on otettava huomioon korkeakoulujen pitkän tähtäimen toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset sekä korkeakoulujen mahdollisuudet kehittää toimintaansa omien strategisten valintojensa pohjalta. Tämä on ollut keskeinen lähtökohta myös korkeakoulutuksen ja tutkimuksen 2030 visiossa ja tammikuussa 2019 julkaistussa vision tiekartassa.

Ammattikorkeakoulut ja yliopistot määrittelevät autonomiansa puitteissa toimintansa sijaintipaikkakunnat ja niille sijoittuvan toiminnan. Näin ollen opetus- ja kulttuuriministeriö ei voi korvamerkitä koulutusta paikkakuntakohtaisesti. Yliopisto- ja ammattikorkeakoululakien mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen välisiin sopimuksiin voidaan ottaa rahoitusta koskevia ehtoja. Ehdot eivät voi kuitenkaan rajoittaa keskeisellä tavalla korkeakoulujen autonomiaa, johon kuuluu myös sijaintipaikkakunnista päättäminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on yliopistoille ja ammattikorkeakouluille antamissaan ohjeissa korostanut, että ministeriötä on informoitava vuoden aikana toimeenpantavista uudistuksista, joilla on merkittäviä henkilöstövaikutuksia.

Itä-Suomen yliopiston opettajankoulutuksen osalta kahdella kampuksella jatkaminen edellytti koulutuksen ja tutkimuksen laadun sekä kilpailukyvyn kohottamista. Lisäksi yliopiston hallitus edellytti Savonlinnan toiminnan jatkumiseksi tyydyttävää ratkaisua pitkäkestoisesta rahoituksesta, tilakysymysten kustannustehokasta ratkaisua sekä Etelä-Savon maakunnan ja Savonlinnan kaupungin tukea.

Itä-Suomen yliopiston mukaan huolimatta kohdennetusta lisärahoituksesta, kahdesta hankerahoituksella täytetystä professuurista sekä kampusten välisestä yhteistyöstä kahdella kampuksella toimiva opettajankoulutusosasto ei pystynyt saavuttamaan sille asetettuja tavoitteita. Itä-Suomen yliopistossa katsottiin, että yhteen paikkaan keskittämällä on paremmat mahdollisuudet parantaa opettajankoulutuksen vetovoimaa ja tutkimuksen tasoa ja pitkällä ajalla turvata Itä-Suomen yliopiston elinvoima.

Valtioneuvoston kanslia asetti syksyllä 2016 ministeri Bernerin johdolla toimivan työryhmän selvittämään keinoja Savonlinnan alueen tukemiseksi Savonlinnan opettajakoulutuslaitoksen toimipisteen lakkauttamisen vuoksi. Työryhmä teki ehdotuksia toimenpiteistä, joilla Savonlinnan alueen kehitystä voidaan tukea Itä-

Suomen yliopiston opettajankoulutuksen toimipisteen lakkauttamisen negatiivisten vaikutusten vähentämiseksi.

Ryhmän valmistelun pohjalta osana Savonlinnan alueen elinvoimaisuuden ja elinkeinorakenteen vahvistumista tukevia toimia hallitus päätti puoliväliriihessään mekaanisen puurakentamisen insinöörikoulutuksen tukemisesta Savonlinnassa. Koulutus alkoi Savonlinnassa syksyllä 2018 Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun toteuttamana. Ammattikorkeakoulun yhtenä painoalana on ”Metsä, ympäristö ja energia”, jonka osaamisen kärkinä ovat mm. kuituprosessit, metsätalous ja materiaaliteknologia. Mekaanisen puurakentamisen koulutus kytkeytyy ammattikorkeakoulun vahvuusalueisiin ja toimintaan alueella. Koulutus perustuu alueen teollisuuden toiveeseen. Tavoitteena oli 30 aloituspaikan suuruinen koulutus, mutta koulutukseen saatiin 12 aloittajaa. Vaikka koulutuksen vetovoima on heikko ja pienet ryhmät ovat korkeakoululle taloudellisesti raskaita, on Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu ollut valmis yrittämään koulutuksen kehittämistä ja toteuttamista Savonlinnassa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee lisäksi Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun tutkimusympäristöjen kehittämistä strategiaperusteisella rahoituksella kuluvalle sopimuskaudella 2017-2020. Biotuotetekniikan keskus tukee alueen kestäväää ja pitkäjänteistä kehittämistä.

Valiokunta on nostanut esille mahdollisuuden saada yliopistoissa tehtävät merkittävät toiminnan supistukset alueellistamisen koordinaatioryhmän arvioitaviksi. Alueellistamisen koordinaatioryhmällä on lähinnä lausunnonantajan rooli. Koordinaatioryhmä ei käsittele asioita, jotka koskevat yliopistoja. Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedossa ei ole valmistelua alueellistamisen koordinaatioryhmän toimivallan laajentamiseksi. Toimivallan ulottamisella yliopistoihin ei voitaisi rajoittaa yliopistojen autonomian piiriin kuuluvaa päätöksentekoa.